

TAJEMSTVÍ PRALESA

Jules Verne
TAJEMSTVÍ PRALESA

PODIVUHODNÁ PUTOVÁNÍ
SVAZEK 21

*Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.*

Překlad: Alois Cerman

Ilustrace: Léon Benett

Obálka © Jiří Miňovský – ARBE, 2022

© DOBROVSKÝ s.r.o., 2024

ISBN 978-80-277-4623-1 (pdf)

Jules Verne

TAJEMSTVÍ PRALESA

Obsah

DÍL PRVNÍ

I. kapitola	Lesní kapitán	7
II. kapitola	Zloděj a okradený	16
III. kapitola	Rodina Joama Garrala	27
IV. kapitola	Na vahách	38
V. kapitola	Amazonka	47
VI. kapitola	Poražený prales	55
VII. kapitola	Za liánou	64
VIII. kapitola	Jangada	79
IX. kapitola	V podvečer 5. června	88
X. kapitola	Z Iquitosu do Pevasa	97
XI. kapitola	Z Pevasa na hranice	106
XII. kapitola	Fragosova činnost	118
XIII. kapitola	Torrès	129
XIV. kapitola	Další plavba	136
XV. kapitola	Ještě dál po proudu	144
XVI. kapitola	Ega	153
XVII. kapitola	Útok	164
XVIII. kapitola	Hostina za příchodu	174
XIX. kapitola	Stará historie	183
XX. kapitola	Mezi čtyřma očima	190

DÍL DRUHÝ

I. kapitola	Manao	203
II. kapitola	První hodiny	208
III. kapitola	Pohled do minulosti	216
IV. kapitola	Mravní důkazy	223
V. kapitola	Věčné důkazy	232
VI. kapitola	Poslední rána osudu	237
VII. kapitola	Rozhodnutí	249
VIII. kapitola	První pokusy	254
IX. kapitola	Další pokusy	262
X. kapitola	Rána z děla	267
XI. kapitola	Co bylo v pouzdře	277
XII. kapitola	Listina	284
XIII. kapitola	Když je řeč o šifrách a číslicích... ..	294
XIV. kapitola	Ať rozhodne náhoda!	304
XV. kapitola	Poslední pokusy	312
XVI. kapitola	Přípravy	320
XVII. kapitola	Poslední noc	329
XVIII. kapitola	Fragoso	337
XIX. kapitola	Tijucký zločin	346
XX. kapitola	Dolní Amazonka	353

DÍL
PRVNÍ

I. KAPITOLA

Lesní kapitán

*P*hyjslyddqfdzxcgsgzzqqehxgkfnrdxujugiolytdxvksbxhhuy-
pohdvrymhuhpukjoxydphetozscetnmpvffovpdpajxhyy-
nojyggaymeqynfuqlnmvlyfgsuzmqiztlbqgywgsqeubvnrcredg-
ruzblrmxyuhqhpzdrrogcrohepqxufivvrplphonthvddqfhsntzhhn-
fepmqkyuuextogzgyuumfvijdqdpzjqsyrpxhxqrymvklohho-
tozvdkspssuvjhd.

Muž, který v ruce držel listinu, jejíž zakončení tvořila tato bizarní směs písmen, se na několik okamžiků zamyslel, když ji ještě jednou pozorně přečetl.

Listina obsahovala sto takových řádků, které nebyly ani rozděleny na slova. Podle všeho byla napsána již před mnoha lety a na stranách papíru zanechal čas žluté stopy.

Avšak podle jakých zákonů byla tato písmena seřazena? Pouze tento člověk to mohl říci. Se šiframi to bylo stejné jako se zámky na pokladnách; vzdorovaly stejným způsobem. Kombinací u nich existovalo na tisíce a celý život matematika by nestačil k jejich vyřešení.

Tak jako bylo zapotřebí heslo k otevření bezpečnostního zámku, tak ke čtení podobného kryptogramu bylo třeba šifry.

Uvidíme, že tato šifra odolala nejduchaplnějším pokusům za velmi závažných poměrů.

Muž, který přečetl tuto listinu, byl pouze prostým lesním kapitánem.

V Brazílii označovali jménem *capitaës do mato* agenty k chytání uprchlých vězňů. Tento děj sahá svým původem do roku 1722. V té době se zrodily protitrokářské myšlenky jenom v duších několika lidumilů. Vyžadovalo to ještě celé století, než je osvědčené národy uznaly a provedly. Nicméně se zdá, že právo být svobodný a patřit sám sobě je nejpřednějším z práv vrozených člověku, a přesto uplynula tisíciletí, než několika národům vzešla vznešená myšlenka, aby se jejich představitelé osmělili zjednat mu průchod.

Roku 1852 – kdy náš příběh začíná – byli ještě v Brazílii otroci a následně i lesní kapitánové, kteří na ně pořádali hony. Některé důvody lakotné politiky zpozdily příští všeobecnou svobodu. Černochoch však už měl právo vykoupit se, jeho děti se rodily už svobodnými. Nebyl tedy daleko den, kdy tento nádherný kraj, jenž se vyrovnal třem čtvrtinám Evropy, neměl mít ani jednoho otroka mezi svými deseti miliony obyvatel.

Ve skutečnosti bylo údělem lesních kapitánů během krátké doby vymizet a v tom čase očividně klesala výnosnost lovu na uprchlíky. Nelze se tedy divit, že po mnohá léta, kdy mělo toto řemeslo ještě „zlaté dno“, lesní kapitánové tvořili třídu dobrodruhů nejčastěji se skládajících z utečenců a zběhů, kteří požívali málo vážnosti, a je tedy jasné, že tito otrokářští náhončí v době rozkvětu patřili k vyvrhelům lidstva, a jak se dá předpokládat, také muž s listinou dělal čest nevázané čeládce *capitaës do mato*.

Tento Torrès – tak se jmenoval – nebyl ani mestic, ani indián, ani černochoch, jako většina jeho druhů: byl to běloch brazilského původu, jemuž se dostalo trochu vyššího vzdělání, než jakému

nasvědčovalo jeho tehdejší postavení. Zajisté ho nebylo možné v žádném případě považovat za člověka vyloučeného ze společnosti, jakých se nalézalo tolik v odlehlých krajinách Nového světa, a i když žil v době, kdy brazilské zákony ještě vůbec nepřipouštěly k jistým úřadům mulaty a jiné míšence, byl by odmítnut ne pro svůj původ, ale kvůli své ničemnosti.

Ostatně v té chvíli Torrès již v Brazílii nebyl. Překročil hranice a potuloval se již několik dní po té části peruánských pralesů, v nichž měl původ horní tok Amazonky.

Torrès byl asi třicetiletý muž, rozložitě postavy, na nějž neměly vliv útrapy dost záhadného života pro jeho neobyčejnou povahu a železné zdraví.

Byl středně vysoký, rozložitých ramenou, pravidelných rysů, jisté chůze, tvář měl osmahlou paprsky tropického slunce a měl hustý, černý plnovous. Jeho zrak, stíněný srostlým obočím, hleděl živě, avšak urputně podle způsobu odvážných lidí. Dokonce ještě když podnebí neztemnilo jeho tvář, která neznala ruměnc, již tehdy ji rozryly nezřízené vášně.

Torrès byl oděn velmi jednoduše, jako člověk toulající se pralesem. Jeho oděv nasvědčoval, že ho užíval již dlouho, na hlavě měl kožený klobouk se širokým okrajem, posunutý na stranu. Z beder mu splývaly kalhoty z hrubé vlny a ztrácely se v těžkých vysokých botách, které tvořily nejzachovalejší část jeho oděvu. Přes sebe měl přehozené vybledlé pončo rezavé barvy, jež mu zakrývalo na prsou kazajku i vestu, takže nebylo možné rozeznat.

Avšak byl-li Torrès lesním kapitánem, bylo patrné, že neprovozoval toto řemeslo alespoň v poměrech, v nichž se právě nacházel. Bylo to zřejmé z nedostatečnosti jeho útočné i obranné zbraně, aby mohl stíhat černochoy. Neměl střelnou zbraň, ani pušku, ani revolver. U pasu měl pouze tesák podobný spíšavli než loveckému noži, jenž se nazýval mačeta. Kromě

toho byl ozbrojen jakýmsi druhem zbraně, která se jmenovala enchada a již se užívalo k pronásledování tatusů, pásovců a agutiů, jakýchsi zajíců, kterých žilo dostatečné množství v pralesích horní Amazonky, kde se divoká zvěř objevovala jen občas.

Dne 4. května 1852 byl tedy tento dobrodruh celý pohroužený do četby listiny, na niž měl upřeny oči, nebo spíš, zvyklý na potulky v jihoamerických pralesích, téměř nevěnoval pozornost jejich nádheře. Alespoň ho nemohlo nic vyrušit z jeho zaměstnání: ani táhlý řev štěkavých opic, který Saint Hilaire vhodně srovnal s nárazy sekyry dřevorubce, dopadající na větve stromu, ani odměřené vrzání článků chřestýše, hada málo útočného, ale svrchovaně mstivého, ani křiklavý hlas ostatné ropuchy, které přísluší první cena ohyzdnosti ve třídě plazů, dokonce ani zvučné i zároveň temné skřehotání žáby volské, která, nemohla-li se měřit s volem co do velikosti, vyrovnávala se mu bučením.

Torrès neslyšel nic z toho hluku, který byl jakousi celkovou ozvěnou pralesů Nového světa. Hověl si pod překrásným stromem a neobdivoval se vysoké koruně tohoto pao ferro, železného dřeva s tmavou kůrou, husté dřeně a tvrdé jako kov, který poskytoval vhodnou náhradu při výrobě nástrojů a zbraní divokých indiánů. Nikoliv! Pohroužen do myšlenek, obracel lesní kapitán mezi prsty tu zvláštní listinu. Pomocí šifry, jejíž tajemství znal, dodával každému písmenu pravý význam, četl a zkoumal smysl těchto řádků srozumitelných pouze jemu, a občas zahrál na jeho rtech škodolibý úsměv. Pak začal polohlasně bručet několik vět, které nikdo v opuštěném místě peruánského pralesa nemohl slyšet a jimž by nikdo nedovedl porozumět.

„Ano,“ řekl, „mám zde sto velmi čistě napsaných řádků, které jsou pro někoho, koho znám, velmi důležité, o čemž nemohu

pochybovat. Tento ‚někdo‘ je bohatý, je to pro něho otázkou života nebo smrti, a to se vždy dobře zaplatí.“

A prohlížeje listinu chtivým zrakem, pokračoval:

„Conto de reis, tři sta franků za každé slovo poslední věty by činilo hezkou sumu! Tato věta má svou cenu! Stojí za tu celou listinu! Určuje pravá jména pravých osob! Ale než se někdo pokusí porozumět jí, musí určit počet slov, která obsahuje, a učiní-li to, ještě mu unikne pravý smysl!“

A po těchto slovech začal Torrès zběžně počítat:

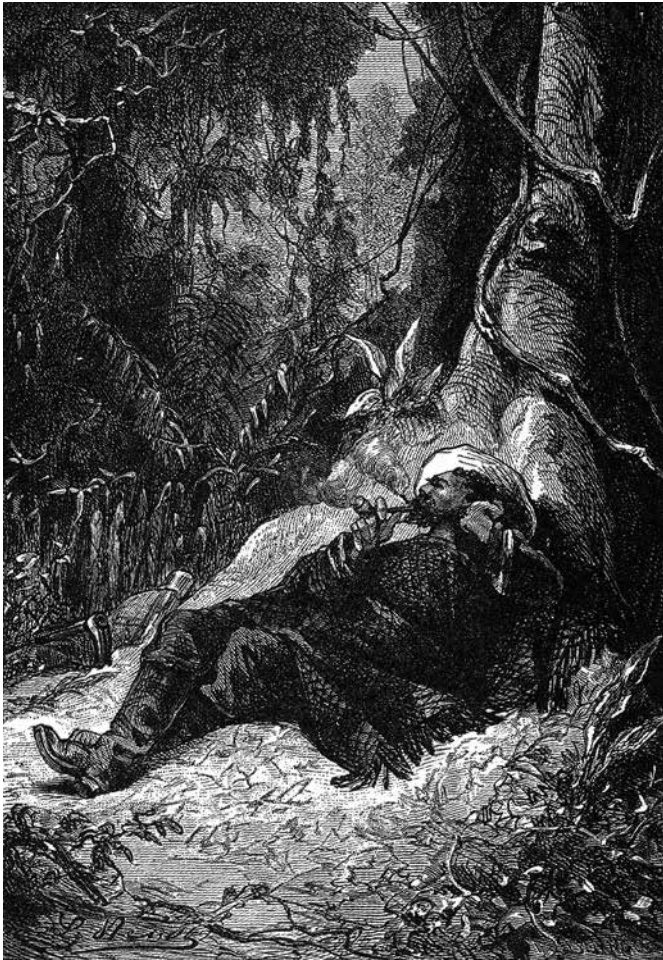
„Obsahuje padesát osm slov, to je dohromady sto sedmdesát čtyři tisíce franků. Pouze s tím by bylo možné žít v Brazílii, v Americe, ano, všude, kde by se mi zachtělo, a k tomu bych nemusel pracovat. A což teprve, když by byla zaplácena všechna slova listiny touto cenou, pak by to dosáhlo statisíců! U všech čertů! Mohu získat jmění zde, kde jsem pátým kolem u vozu!“

Zdálo se, že Torrèsovy ruce, když shráblly ohromnou sumu, jako by sevřely spoustu zlatáků. Náhle získalo jeho myšlení nový směr.

„Konečně,“ zvolal, „blížím se k cíli a nebudu litovat této strastiplné cesty, která mne přivedla od pobřeží Atlantského oceánu k hornímu toku Amazonky. Ten člověk mohl dávno opustit Ameriku, mohl být za mořem, a pak kde bych ho hledal? Ale ne! Je zde, a kdybych vylezl na vrchol některého stromu, spatřil bych střechu jeho domu, kde žije s celou svou rodinou!“

Poté uchopil papír, mával jím v horečném spěchu a řekl:

„Pozitíří se ocitnu před ním. Pozitíří pozná, že jeho čest a život spočívají v těchto řádcích, a bude-li se chtít dozvědět heslo, aby je mohl číst, nuže dobrá, ať to heslo zaplatí! Zaplatí je, bude-li chtít, celým svým jměním, jako by je zaplatil svou krví! U všech čertů! Hodný bratříček, který mně odevzdal tuto

Po desátém bafnutí zavřel oči, ...

drahocennou listinu a k ní tajemství a jenž mi řekl, kde najdu jeho starého společníka a jméno, pod nímž se tolik roků skrývá – ten hodný přítel jistě netušil, že zakládá mé štěstí!“

Torrès pohlédl naposled na zažloutlý papír, pečlivě jej sbalil a vložil do pevného měděného pouzdra, které používal jako toboleku.

Skutečně, kdyby celé jmění Torrèse spočívalo v tomto pouzdru, velkém jako pouzdro na doutníky, nikde na celém světě by nebyl považován za boháče. Měl v něm jistě trochu peněz ze všech okolních států: dva dvojkondory Spojených států amerických z Kolumbie, z nichž každý měl hodnotu asi sto franků, venezuelské bolívary asi stejné hodnoty, peruánské toly dvojnásobné ceny, několik chilských scude v ceně nanejvýš padesáti franků a nějaké drobné peníze. To všechno však nepřevyšovalo pět set franků, a kromě toho by byl Torrès ve velkých rozpácích, kdyby měl říci, kde a jak je získal.

Jisté bylo, že po několika měsících, když se vzdal řemesla lesního kapitána, jímž se zabýval v provincii Para, se vrátil k řečišti Amazonky a přešel přes hranice na peruánské území.

Ostatně tento dobrodruh potřeboval k obživě málo. Jaké mohl mít výdaje? Nic neplatil za noclehy, nic za byt. Prales mu poskytoval obživu, kterou si bez výloh upravil podle způsobu lesních tuláků. Stačilo mu několik reisů na tabák, který kupoval v misiích a vesnicích, a stejně na pálenku do čutory. S málem mohl dojít daleko.

Když vsunul papír do kovové schránky, jejíž víčko se neprodyšně zavíralo, uznal Torrès za vhodnější neschovat pouzdro do kapsy kazajky pod pončem, ale z opatrnosti je vložil nedaleko sebe do vydutého kořene stromu, pod nímž odpočíval.

To byla neopatrnost, která mu přišla draho!

Bylo velké parno. Vzduch byl těžký. Kdyby se na kostele nejbližšího městečka nacházely hodiny, právě by odbijely dvě

odpoledne a Torrès by slyšel údery nesené větrem, neboť byl odtamtud vzdálen něco málo přes tři kilometry.

Podle všeho mu nezáleželo na nějaké hodině. Zvyklý řídit se podle výšky slunce nad obzorem více méně dobře počítané, nemohl dobrodruh využívat vojenské přesnosti v každém okamžiku svého života. Snídal a obědval, kdy chtěl, nebo spíš kdy mohl, spal, kde ho soumrak zastihl. Nebyl-li vždy připraven pokrm, zajisté našel přichystané a měkce nastlané lůžko pod stromem v širém pralese. Ostatně Torrès si nepotrpěl na nějaké pohodlí. Chodil-li celé dopoledne, něco málo pojeďl, a pak se dostavila potřeba spánku. Dvě nebo tři hodiny spánku ho posílily k další cestě. Tu se položil co nejpohodlněji na trávu a očekával spánek.

Nicméně Torrès nebyl z těch lidí, kteří usnou, aniž se k tomu řádně připravili. Obvyčejně předtím vypil několik doušků silné pálenky a potom si zakouřil z dýmky. Pálenka povzbuzovala mysl a tabákový dým splýval s obláčky snů. To byla alespoň jeho filozofie.

Přiložil tedy k ústům polní láhev, kterou měl po boku. V ní se nacházela pálenka v Peru známá pod jménem chica a u pramenů horní Amazonky pod názvem caysuma. Vyráběla se lehkou destilací kořene sladkého manioku, jenž byl přiveden do kvasu a k němuž lesní kapitán, člověk přesycené chuti, uznal za dobré přidat notný doušek cukrové kořalky.

Když se Torrès napil pálenky, zatřepal polní lahví a s nelibostí zjistil, že byla téměř prázdná.

„Opět naplníme!“ řekl prostě. Potom vyňal krátkou dýmku, nacpal ji ostrým brazilským tabákem, jehož listy patřily dávnému petunu, přinesenému do Francie Nikotem, jemuž děkujeme za rozšíření nejhojnější a nejznámější z lilkových rostlin.

Tento tabák neměl nic společného se scaferlati lepšího druhu, který vyráběly francouzské ruční dílny, ale Torrès se vůbec

nestaral o tuto okolnost, jakož i o mnoho jiného. Uhodil křesadlem, zapálil kousek klejovité látky známé pod jménem mravenčí hubka, kterou vyměšují někteří blanokřídlí, a zapálil si dýmku.

Po desátém bafnutí zavřel oči, dýmka mu vyklouzla z ruky a usnul, či spíš upadl do jakési otupělosti, nepodobající se snad ani pravému spánku.

II. KAPITOLA

Zloděj a okradený

Torrès spal již asi půl hodiny, když tu byl slyšet pod stromem lehký šum. Byly to utajené kroky, jako by někdo kráčel bosý a velmi opatrně, aby ho nebylo slyšet. Kdyby v tom okamžiku měl dobrodruh otevřené oči, bylo by jeho první starostí chránit se před každým podezřelým vetřelcem. Nedal se však ze spánku vyrušovat a ten, kdo se k němu právě blížil, mohl přistoupit až na deset kroků ke stromu, zcela nezpozorován.

Nebyl to člověk, ale guariba.

Ze všech ocasých opic, které pobíhaly pralesy horní Amazonky: sahui krásných tvarů, sajou neohrabané, mono šedé srsti, saguin, které nosily jakoby masku na svých pitvorných lících, byla guariba bez odporu nejoriginálnější. Měla družnou povahu, byla málo plachá, čímž se podstatně lišila od divoké a nečisté mucury, libovala si ve společnostech a pobíhala obyčejně ve tlupách. Její přítomnost bylo možné poznat již zdaleka podle jednotvárných zvuků, které se podobaly mnišským žalům. Ačkoliv ji příroda neobdařila zlomyslností, přesto nebylo vhodné, aby ji napadal bezbranný. Alespoň, jak právě vidíme, spící cestovatel se dostával do nebezpečí, pokud ho guariba překvapila v tomto stavu, kdy se nemohl bránit.

Tato opice, která měla v Brazílii také jméno barbado, čili vousáč, byla vysokého vzrůstu. Mrštnost a mohutnost jejích končetin z ní činily statečné zvíře, které bylo způsobilé zápatit na zemi a dovedlo skákat z větve na větev ve vrcholcích lesních obrů.

Blížila se krok za krokem, lstivě. Bystře se dívala vpravo i vlevo a rychle pohybovala ocasem. Tomuto druhu opic nejenže dala příroda čtyři ruce, odtud pocházel název čtyřruké, ale byla ještě velkodušnější, když jim dala pět rukou, neboť konec jejich ocasu byl zcela způsobilý pro hmat.

Guariba se blížila naprosto bez hluku, mávající důkladným kyjem, jenž, ovládaný její mohutnou paží, se mohl stát hroznou zbraní. Nějakou chvíli pozorovala muže ležícího pod stromem, ale nehybnost spáče ji nejspíš přinutila, aby se na něj podívala zblízka. Pokročila tedy vpřed a nikoliv bez váhání se potom zastavila asi tři kroky před ním.....

Na její vousaté tváři se objevil úšklebek, takže byl vidět její ostrý chrup, bílý jako slonovina, a kyj se zahoupal málo slibným způsobem pro lesního kapitána.

Docela jistě jí pohled na Torrèse nevnukl přátelské myšlenky. Měla snad zvláštní důvody zlobit se na tohoto člena lidské společnosti, kterého jí náhoda vydávala napospas? Kdoví! Je známo, jak si mnohá zvířata dobře pamatují špatné zacházení od lidí, a bylo dost možné, že guariba měla spadeno na lesní tuláky.

A skutečně zvláště pro indiány byla opice zvěř, kterou nejvíce lovili, a ať byla jakéhokoliv druhu, pořádali na ně hony se zápallem nimroda, nejen pro zálibu v lovu, ale i kvůli pečení z ní.

Ať tomu bylo jakkoliv, nebyla-li guariba odhodlána tehdy obrátit hru a nešla-li tak daleko, že zapomněla, že byla od přírody pouhým býložravcem, aby zhlthla lesního kapitána, alespoň

to vypadalo, že chtěla zničit jednoho ze svých přirozených nepřátel.

A tak když na něj nějakou chvíli hleděla, začala guariba obcházet kolem stromu. Kráčela zvolna, tajila dech, ale stále víc zužovala kruh. Její pohled byl hrozivý, výraz divoký. Nebylo by pro ni nic snadnějšího zabít spícího muže jednou ranou. Zajisté v tu chvíli visel život Torrèse jenom na vlásku.

A skutečně guariba se zastavila již podruhé těsně před stromem, uhnula stranou, takže měla úplně v moci hlavu spáče, a napřáhla kyj, aby ho udeřila.

Byl-li Torrès tak neopatrný, že uložil vedle sebe do dutého pahýlu pouzdro s listinou, svým štěstím zachránila mu tato neprozřetelnost život.

Sluneční paprsek, jenž pronikl loubím stromů, dopadl na pouzdro, jehož kov zazářil jako zrcadlo. Opice ze sobě vrozené všetečnosti obrátila ihned k němu pozornost. Její myšlenky, může-li se totiž o nich mluvit u zvířete, získaly jiný směr. Shýbla se, zvedla pouzdro, několik kroků ustoupila, přiblížila si je k očím, aby si je prohlédla, a ne bez údivu jím blýskala. Snad bylo její překvapení ještě větší, když zaslechla cinkot zlatých mincí uložených v pouzdře. Tato hudba ji nadchla. Počínala si jako dítě s řehtačkou. Potom je vložila do úst, zuby zaskřípaly o kov, ale nemohly je rozkousnout.

Guariba si zajisté myslela, že našla ovoce nového druhu, jakousi ohromnou, překrásnou mandli, jejíž pecka uvnitř ve sele rachotila. Poznala-li však brzy svůj omyl, nemínila proto pouzdro zahodit, naopak sevřela je pevněji v levé dlani a upustila kyj, který padaje zlomil suchou větev.

Tím hlukem procitl Torrès rychlostí lidí, kteří jsou stále ve střehu a u nichž přechod ze spánku do bdění je náhlý, a stál ihned na nohou.

V okamžiku Torrès poznal, s kým má tu čest.

„Guariba!“ zvolal a jeho ruka uchopila vedle ležící mačetu a připravil se k obraně.

Opice ihned poděšeně ustoupila, a protože neměla tolik odvahy před člověkem bdícím jako spícím, vklouzla rychlým skokem do houští.

„Však byl nejvyšší čas!“ vykřikl Torrès, „ta potvora by mne bez nějakého váhání zabila!“

Náhle zpozoroval v rukou opice, která se zastavila asi dvacet kroků od něho, a jakoby ze vzdoru se na něj šklebila, své drahocenné pouzdro.

„Netvor!“ vykřikl znovu. „Nezabil mne, ale provedl něco mnohem horšího! Okradl mne!“

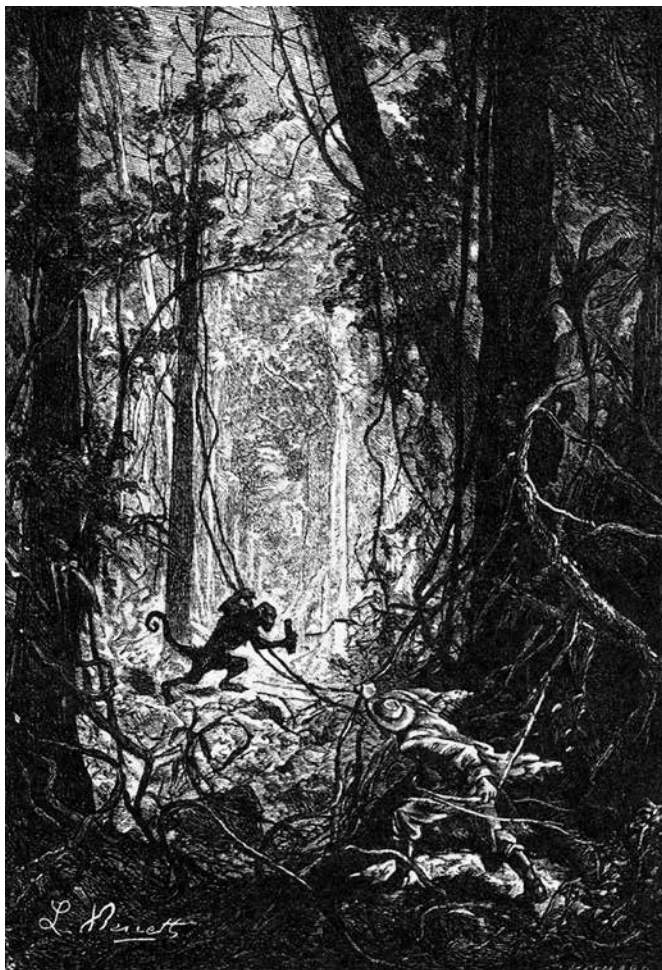
Myšlenka, že v pouzdru byly jeho peníze, ho nenapadla hned, ale uvádělo ho v zoufalství, že pouzdro obsahovalo listinu, jejíž ztráta byla pro něho nenahraditelná a zmařila by veškeré jeho naděje.

„U všech čertů!“ zařval.

Dobře věděl, že je velmi nesnadné dohonit toto hbité zvíře. Na zemi prchalo velmi rychle, ve větvích prchalo velmi vysoko. Dobře mířená kulka z pušky by ho dovedla v běhu nebo v letu zastavit, ale Torrès střelnou zbraň neměl. Svůj tesák by mohl použít jen tehdy, kdyby se guaribě co nejmíce přiblížil.

Brzy poznal, že opice se nelze zmocnit jinak než lstí. Bylo nutné oklamat zlomyslné zvíře. Nezbyvalo mu než zastavit se, schovat se za některý strom, zmizet v houští a přinutit guaribu, aby se buď zastavila, nebo vrátila zpět. To také Torrès učinil, a tak začal lov. Ale když lesní kapitán zmizel, opice trpělivě počkala, až se opět objevil, a Torrès se marně unavoval touto lstí.

„Prokletá guariba!“ zvolal, „takhle nic nesvedu a podobně by mne mohla dovést až na brazilské hranice. Kdyby alespoň pouzdro upustila, ale ne, cinkot mincí ji těší. Ach, ty zloději! Jestlipak se mi podaří se tebe zmocnit...!“

A chtěje se zmocnit pouzdra za každou cenu, začal guaribu pronásledovat.

A Torrès opět začal stíhat opici s novou horlivostí, ale ta mu stále unikala.

Tak uplynula hodina bez nějakého výsledku. Torrès si vedl, jak je přirozené, velmi urputně, protože jak mohl zbohatnout bez této listiny?

Torrès se rozzuřil. Nadával, dupal zlostí a hrozil guaribě. Škádlivý tvor mu odpovídal jen uštěpačnými posunky, které ho ještě více rozhněvaly.

A opět ji začal dále stíhat. Pádil bez dechu, zamotává se do vysoké trávy, hustého vřesoviště a spletitých lián, jimiž guariba uháněla jako jezdec ve steeplechase. Hrubé kořeny skryté v trávě zamezovaly místy průchod, klopýtl a opět vstal. Nakonec se dal do křiku:

„Pomóóóc! Pomóóóc! Zloděj,“ jako by ho někdo mohl slyšet. Za chvíli, neboť již neměl sílu ani dech, se zastavil.

„U všech čertů!“ zvolal, „stíhám-li uprchlé černochoy hustými křovinami, nedá mi to vůbec tolik práce! Ale já ji dostanu, tu zlořečenou opici! Poletím, ano, poletím, pokud mne nohy ponесou, a uvidíme!“

Guariba se zastavila, když viděla, že dobrodruh ji přestal pronásledovat. Odpočíval, ona také, ačkoliv nebyla ani tak vysílená jako Torrès.

Takto setrvala asi deset minut, snědla dva nebo tři kořínky, které právě vytrhla ze země, a občas si zazvonila pouzdem u ucha.

Torrès, celý zoufalý, házel po ní kamením, které ji sice zasáhlo, ale v té vzdálenosti jí vůbec neublížilo.

Bylo zapotřebí nějak se rozhodnout. Z jedné strany by bylo nesmyslné stíhat i nadále opici s tak malou nadějí, že se jí zmocní, z druhé strany ho přivádělo v zoufalství, aby přijal bez odporu takovou hru štěstěny proti své vůli, když byl nejen přemožen, ale i pokořen a podveden hloupým zvířetem!

Nicméně Torrès přiznával, že až přijde noc, zloděj mu velmi lehce unikne a on, okradený, bude v nesnázích, aby našel zpáteční cestu tímto hustým pralesem, neboť se zajisté při sledování opice vzdálil několik kilometrů od řeky, a již v té chvíli bylo dost nesnadné vrátit se tam. Torrès se snažil chladnokrevně uvažovat a nakonec, když si ještě řádně zaklel, vzdal se veškeré naděje, že dostane pouzdro. Vzpomněl si však ještě proti své vůli na listinu a na svou budoucnost spočívající v tom, jak tu listinu chtěl využít, a odhodlal se ještě učinit poslední pokus.

Zdvihl se tedy.

Guariba vstala také.

Udělal několik kroků kupředu.

Opice ustoupila o stejný počet nazpět. Avšak místo, aby zašla hlouběji do pralesa, zastavila se pod ohromným fíkovníkem, které se hojně vyskytovaly v porůční horní Amazonky.

Chytit se kmenu svými čtyřma rukama, vyšplhat se se zručností artisty, zavěsit se ocasem na první větve rozložené rovnoběžně dvanáct metrů nad zemí, potom se vyšvihnout až na vrchol stromu, takže jeho tenké větve se pod ní prohnuly, bylo pro hbité zvíře dílem několika okamžiků. Tam se co nejpohodlněji usadilo a pokračovalo v přerušovaném hodování, trhajíc ovoce, na které mohla rukou dosáhnout.

Zajisté i Torrès pociťoval velký hlad a žízeň, ale nemohl je ukojit! Brašna i lahev byly úplně prázdné.

Přesto se však nevrátil, ale zamířil ke stromu, ačkoliv postavení, které zaujala opice, bylo pro něj ještě nepříznivější. Nemohl ani pomyslet na to, aby snad vylezl až k větvím fíkovníku, který by zloděj rychle zaměnil za jiný.

A nedostižné pouzdro stále zvonilo k jeho sluchu!

A tak ve své zuřivosti a šílenství začal Torrès k opici mluvit. Nebylo by možné napsat, jakou řadu nadávek na ni vychrlil. Šel tak daleko, že jí vyčítal, že je mesticem, což už bylo velikou

nadávkou v ústech brazilského bělocha, ale i curiboca, totiž míšence černošky a indiána, jistě ze všech nadávek, které člověk mohl dát jinému, neexistovala žádná horší v celém tropickém pásmu.

Ale opice, pouze člen řádu čtyřrukých, si dělala legraci z toho, co by nanejvýš pobouřilo člena lidské společnosti.

Potom po ní začal házet kamením, kusy kořenů a vůbec vším, čím bylo možné házet. Měl snad naději, že opici poraní? Nikoliv! Nevěděl, co dělá. Vztek nad svou beznadějnou situací ho zbavoval rozumu. Snad doufal ve chvíli, že při pohybu, který by guariba učinila při přeskokování z větve na větev, jí vypadne pouzdro, možná také, že si myslel, že jako odplatu mu je hodí na hlavu. Avšak ne! Opice pouzdro nepouštěla a držíc je v jedné ruce, mohla ostatními třemi volně pohybovat.

Torrès se chtěl v beznaději již vrátit k Amazonce, když zaslechl několik hlasů, ano, zvuk lidských hlasů.

Někdo hlasitě mluvil asi padesát kroků od místa, kde stál lesní kapitán.

První starostí Torrèse bylo skrýt se do hustého křoví. Jako chytrý člověk se nechtěl ukázat dřív, dokud by nevěděl, s kým má tu čest. S tlukoucím srdcem, napínaje sluch, čekal, když náhle zazněl výstřel z pušky. Následoval skřek a smrtelně raněná opice dopadla těžce k zemi. V ruce stále držela Torrèsovo pouzdro.

„U všech čertů!“ vykřikl dobrodruh, „to je kulka, která přišla vhod!“

A nestaraje se, že bude spatřen, vykročil z houštiny, když tu se objevili pod stromy dva muži.

Byli to Brazilci, oděni do loveckého obleku, s koženými botami, lehké klobouky z palmových vláken na hlavě, kamizoly obepjaté pásem a pohodlnější než národní pončo. Podle podoby a jejich pleti bylo snadné soudit, že to byli Portugalci. Oba byli

ozbrojeni dlouhými puškami španělské výroby, které poněkud připomínaly arabskou zbraň, dalekonosné pušky, jimiž bylo možné dobře mířit a které obyvatelé pralesů horní Amazonky s úspěchem používali.

Právě vypálená rána byla toho důkazem. Ze vzdálenosti více než osmdesáti kroků byla opice střelena kulkou doprostřed hlavy.

Kromě toho měli mladíci za pasem jakousi dýku, v Brazílii nazývanou fosa, kterou lovci bez rozpaků používali při napadení pardálem a ostatními šelmami, i když ne tak hroznými, avšak dost četnými v těchto pralesích.

Podle všeho se Torrès nemusel obávat tohoto setkání, a proto spěchal k tělu mrtvé opice.

Ale mladí lovci, kteří se ubírali stejným směrem, měli k opici blíž, a když postoupili o několik kroků, setkali se tváří v tvář s Torrèsem.

Ten opět získal svou duchapřítomnost.

„Můj největší dík, pánové,“ řekl jim zdvořile, zvedaje okraj svého klobouku, „prokázali jste mi, když jste zabili toto zvíře, velikou službu!“

Lovci hleděli zpočátku nechápavě, proč tyto díky.

Torrès jim několika slovy objasnil celou příhodu.

„Myslíte, že jste zabili pouhou opici, ale ve skutečnosti jste zabili zloděje!“

„Pokud jsme vám pomohli,“ odpověděl mladší z obou, „stalo se to zajisté bez našeho vědomí. Jsme však potěšeni, že jsme vám prokázali nějakou službu.“

Pak učinil několik kroků kupředu a sklonil se nad guaribou. Poté, ne bez námahy, vyňal pouzdro z ještě zaťaté ruky.

„To vám snad patří, pane,“ řekl.

„Ano, právě to,“ odpověděl Torrès, jenž rychle uchopil pouzdro a nemohl zadržet oddech veliké úlevy.

„Komu mám děkovat, pánové,“ řekl, „za službu, která mi byla právě prokázána?“

„Mému příteli Manuelovi, plukovnímu lékaři v brazilském oddílu,“ odpověděl druhý muž.

„Zastřelil-li jsem já opici, tys mi ji ukázal, drahý Benito,“ odvětil Manuel.

„V tom případě, pánové,“ řekl Torrès, „jsem zavázán vám oběma, jak panu Manuelovi, tak panu...“

„Benitu Garralovi,“ odpověděl Manuel.

Lesní kapitán potřeboval velkou dávku sebeovládání, aby se nezachvěl, když uslyšel toto jméno, a zejména když mladík dodal:

„Farma mého otce Joama Garrala neleží ani tři míle* odtud, chcete-li ji navštívit, pane...“

„Torrès,“ odpověděl dobrodruh.

„Chcete-li k nám zavítat, budete pohostinně přijat.“

„Nevím, budu-li moci,“ namítl Torrès, který překvapen tímto neočekávaným shledáním nevěděl, jak se rozhodnout. „Skutečně, obávám se, že vaši nabídku nebudu moci přijmout! Příběh, který jsem vám právě oznámil, mne připravil o mnoho času. Musím se neodkladně vrátit k Amazonce, podél níž chci jít až k Paře.“

„Nuže, pane Torrèsi,“ ujal se slova Benito Garral, „je velmi pravděpodobné, že se spatříme opět u řeky, neboť ani ne za měsíc můj otec a celá jeho rodina nastoupí tutéž cestu jako vy.“

„Ach!“ řekl dost živě Torrès, „váš otec zamýšlí překročit brazilské hranice?“

„Ano, chce se vydat na několik měsíců na cesty,“ odušil Benito Garral, „alespoň doufáme, že ho k tomu přinutíme. Je to pravda, Manueli?“

*) Délkové míry v Brazílii jsou: malá míle – 2 060 metrů a obyčejná míle čili velká – 6 180 metrů

Manuel přisvědčil souhlasně hlavou.

„Nuže, pánové,“ řekl Torrès, „skutečně je možné, že se opět setkáme na cestě. Nemohu však, ačkoliv je mi to líto, přijmout v této chvíli vaše pozvání. Nicméně vám srdečně děkuji a pokládám se být vaším dvojnásobným dlužníkem.“

Po těchto slovech pozdravil Torrès mladé lovce, kteří mu poděkovali a nastoupili zpáteční cestu na farmu.

Dobrodruh se zatím díval za odcházejícími. Potom, když mu zmizeli z očí, řekl pro sebe temným hlasem:

„Ach, chce přejít přes hranice. Ať si je tedy překročí, budu mu ještě víc vděčný! Šťastnou cestu, Joame Garrale!“

Po těchto slovech se lesní kapitán obrátil k jihu a zmizel v hustém pralese, aby se co možná nejkratší cestou dostal k levému břehu Amazonky.

III. KAPITOLA

Rodina Joama Garrala

Osada Iquitos ležela nedaleko levého břehu Amazonky, téměř na sedmdesáté čtvrté rovnoběžce, při té části veletoku, který dosud nesl jméno Maraňon a jehož koryto oddělovalo Peru od Ekvádoru, necelých devadesát kilometrů západně od hranic Brazílie.

Iquitos bylo založeno misionáři jako všechny skupiny chatrčí, vesnic nebo městeček, se kterými bylo možné se potkat v poríčí Amazonky. Až do sedmdesátých let 19. století indiáni Iquitové, kteří tam byli kdysi jedinými obyvateli, tíhli do nitra provincie dost vzdálené od řeky. Ale prameny na jihu území vyschly z důvodu vulkanického výbuchu, a nezbývalo jim tedy než se usadit podél levého břehu Maraňonu. Brzy se smísila jejich krev s pobřežními indiány Tikuny či Omaguy a v té době bylo v Iquitu pouze smíšené obyvatelstvo, k němuž bylo nutné připočítat několik Španělů a dvě nebo tři rodiny míšenců.

Asi čtyřicet dost bídných chatrčí s doškovou střechou, to byla celá vesnice, jinak velmi malebně seskupená na planině, která vévodila ve výšce sedmnácti metrů břehům řeky. Vedly k ní schody zhotovené z větví kladených přes sebe a cestovatel je neviděl dříve, pokud na ně nevkročil, neboť neměly stupně. Pokud však byl už nahoře, ocitl se před ohradou, chatrnou

ohradou z různých křovisek a stromů, které byly mezi sebou svázány provazy z lián, nad něž tu a tam vyčnívaly vršky banánovníků a palem velmi vzácného druhu.

V té době – a móda zcela jistě ještě hodně dlouho neměla upravit jejich primitivní oblečení – chodili indiáni Iquitové téměř nazi. Pouze Španělé a mesticové, opovrhující svými domorodými spoluobčany, se oblékali do jednoduché košile, lehkých kalhot z bavlněného plátna a nosili slaměné klobouky. Všichni žili dost bídne v této osadě, kde se jinak spolu dost málo stýkali, a pokud se někdy sešli, bylo to jen tehdy, když je zvon misie volal do napůl zbořené chatrče, která jim sloužila jako kostel.

Byl-li však život ve vesnici Iquitos na velmi nízké úrovni, jako ve většině vesnic horní Amazonky, nebylo zapotřebí jít asi půldruhého kilometru podél toku řeky, abychom se nesetkali na témže břehu s bohatým dvorem, ve kterém byly zastoupeny všechny potřeby zámožného života.

Byla to farma Joama Garrala, k níž se vraceli oba mladí lovci po svém setkání s lesním kapitánem.

Zde v zátoce při soutoku řeky Nanay, široké sto třicet metrů, byla založena před mnoha lety tato farma, tento dvůr, či abychom použili národní výraz, tato fazenda, která tehdy byla v plném rozkvětu. Na severu ji ohraničovala Nanay svým pravým břehem v délce půldruhého kilometru a právě tak daleko susedil s ní na východě veletok Amazonka. Na západě ji dělily malé přítoky Nanaye a několik lagun střední velikosti od doubrav a pustin, které byly pastvinou pro zvěř.

Tam byl Joam Garral roku 1826 – šestadvacet roků před dobou, kdy začíná toto vyprávění – přijat vlastníkem fazendy.

Tento Portugalec, jménem Magelhaës, neměl jiné zaměstnání než využití tuzemských pralesů a jeho velkostatek zaujímal asi necelý kilometr na břehu řeky.

Tam žil Magelhaës, pohostinný jako všichni staří Portugalci, se svou dcerou Jaquitou, která se po smrti své matky ujala hospodářství. Magelhaës byl dobrý pracovník, neznal únavu, ale potřebné vzdělání neměl. Převzal-li dohled nad prací svých otroků a několika indiánů, které najal do služby, ukázalo se, že se nevyznal ve vnějších záležitostech svého obchodu. Osada Iquitos upadala a poměry portugalského osadníka byly poněkud neuspořádané.

Za těchto okolností se objevil Joam Garral, tehdy dvaadvacetiletý. Přišel do této země bez prostředků a naprosto vysílený. Magelhaës ho našel polomrtvého hladem a mdlobou v nedalekém lese. Byl to dobrák, tento Portugalec. Neptal se ani neznámého, odkud přichází, ale co potřebuje. Výrazná a hrdá tvář Joama Garrala, i když vysílená, jím pohnula. Přijal ho k sobě, dopřál mu zotavit se a nabídl mu několik dní pohostinství, jež však mělo trvat po celý jeho život.

Za těchto poměrů byl Joam Garral uveden na farmu.

Původem Brazilec, byl Joam Garral bez rodiny, beze jmění. Zármutek prý ho vyhnal z vlasti, a vylučoval každou možnost návratu. Prosil svého hostitele, aby na něm nežádal dozvědět se jeho minulost, řadu těžkých jako nezasloužených útrap. Všechno, co chtěl a hledal, byl život, život neúporné práce. Bylo to trochu dobrodružné, chtít se usadit v některé vnitrozemské fazendě. Byl vzdělaným a osvíceným člověkem. V celém jeho vzezření bylo něco, co označovalo upřímného člověka, jehož mysl je čistá a přímá. Magelhaës, celý jím zaujatý, mu nabídl na své farmě útulek, kde mohl nahradit to, čeho se nedostávalo hodnému farmáři.

Joam Garral nabídku bez průtahu přijal. Jeho původním úmyslem bylo sice vstoupit do některého seringalu, závodu s kaučukem, ve kterém dobrý dělník vydělal pět až šest piastrů denně a mohl se kojit nadějí, že se stane ředitelem, kdyby mu

*Asi čtyřicet dost bídných chatrčí s doškovou střechou,
to byla celá vesnice, ...*

přálo štěstí. Ale Magelhaës ho zcela dobře upozornil na to, že mzda je tak velká jen v továrně, když probíhá sklizeň, to znamená pouze několik měsíců, což nemohlo být stálým zaměstnáním, po kterém mladý muž toužil.

Portugalec měl pravdu. Joam Garral ji uznal a vstoupil do řádné služby ve fazendě, pevně odhodlán věnovat jí všechny své síly.

Magelhaës nelitoval dobrého skutku, který vykonal, neboť jeho poměry se velice zlepšily, jeho obchod se dřevem, jenž po Amazonce sahal až k Paře, získal vedením Joama Garrala brzy značné rozměry. Fazenda byla zanedlouho rozšířena a dosahovala po břehu řeky až k ústí Nanaye. Z obydlí byl vytvořen rozkošný příbytek s jedním patrem s verandou, napůl skrytý krásnými mimózami, fíkovými sykomorami, bauhiniemi, paulliniemi*, jejichž kmen se ztrácel v sítích mučenek, ananasy s červenými květy a různými liánami.

Opodál za obrovskými křovinami, pod mohutnými větvemi stromů byla zakryta veškerá stavení, kde bydleli ostatní příslušníci fazendy, čeleď, dále byly chatrče černochů a indiánů. Z břehu řeky, zarostlého rokytím a vodními rostlinami, byl tedy vidět pouze lesní domek.

Pustá step, hojně svlažovaná lagunami, poskytovala výbornou pastvu. Zvěří se to tam jen hemžilo. To byl nový pramen výnosných příjmů v této bohaté krajině, kde se stádo za čtyři roky zdvojnásobilo, dávalo užitek deset ze sta, nepočítaje do toho maso a kůži zvířat, zabitých pro domácí potřebu. Několik sítíů či záhonů kávy a manioku** bylo založeno na lesních pasekách. Pole cukrové třtiny vyžadovalo brzy postavení mlýna drtícího suché stonky, určené k výrobě melasy, tafie*** a rumu.

*) Odrůda sapindaceí

***) Rostlina, která se pěstuje pro kořen obsahující škrob a mouku

****) Druh kořalky z cukrové třtiny

Krátce po příchodu Joama Garrala na farmu se stala fazenda jednou z nejbohatších osad horní Amazonky. Díky dobrému řízení mladého správce vnitřních i vnějších prací utěšeně vzkvétala.

Portugalec dlouho nemeškal s uznáním svých povinných díků Joamu Garralovi. Aby ho odměnil podle jeho plné zásluhy, poskytoval mu nejdříve podíl ze zisku ve svém závodě. Později, čtyři roky po jeho příchodu, ho učinil svým společníkem, se stejným právem, jaké měl sám, a s rovným dělením společného užítku.

Ale pomýšlel ještě dál... Jaquita, jeho dcera, dovedla uznat jako on šlechetné vlastnosti ducha i srdce muže, k jiným shovívavého, jenž sobě však nic nepromíjel. Milovala ho... I když Joam Garral nezůstal necitelným k rozšafnosti a kráse statečné dcery, buď z pýchy, nebo z ostýchavosti nepomýšlel na sňatek s ní.

Důležitá událost ho přivedla k rozhodnutí.

Magelhaës, dohlížeje jednou při kácení lesa, byl smrtelně zraněn padajícím stromem. Téměř bez vědomí byl poté donesen na farmu, a když cítil, že se blíží konec, vzal ruku plačící Jaquity a vložil ji do ruky Joama Garrala a prosil ho, aby mu přísahal, že si ji vezme za manželku.

„Zbudoval jsi znovu mé jmění,“ řekl, „a nezemřu pokojně, nespátím-li tímto sňatkem pojištěnu budoucnost mé dcery!“

„Mohu zůstat jejím oddaným sluhou, jejím bratrem, jejím přítelem, když nebudu jejím manželem,“ namítal zpočátku Joam Garral, „děkuji vám za všechno, pane Magelhaësi, a nikdy na to nezapomenu, ale cena, kterou chcete odměnit mé snažení, převyšuje moje zásluhy!“

Sařec naléhal. Smrt nestrpěla odklad. Žádal slib, který mu byl také dán.

Jaquita měla tehdy dvacet dva roky a Joam Garral šestadvacet. Oba se milovali a zasnoubili se několik hodin před smrtí Magelhaëse, který ještě mohl požehnat jejich manželství.

Za těchto okolností se stal roku 1830 Joam Garral novým iquitským farmářem, k největší radosti všech obyvatel farmy. Spojením těchto dvou ušlechtilých srdcí úspěch osady očividně vzrůstal.

Rok po svatbě obdařila Jaquita svého muže synem a dvě léta nato dcerou. Benito a Minha, vnuk a vnučka starého Portugalce, měli být čestnými potomky svého děda a důstojnými dětmi Joama a Jaquity Garralových.

Mladá dívka byla okouzlující a farmu nikdy neopustila. Protože vyrostla uprostřed krásné přírody tropických krajů, v tomto čistém a posvátném místě, stačilo jí vychování její matky a vzdělání, které jí poskytl otec. Čemu víc by se naučila v klášteře v Manau a Belému*, kde by našla lepší příklad všech ctností? Staly by se mysl a její srdce něžnějšími, vzdálené od rodného domu? Kdyby jí neurčil osud, aby po své matce nastoupila v hospodářství fazendy, dovedla by obstát v budoucnu i v jiném postavení.

Benito byl již zcela jiný. Jeho otec původně chtěl, aby získal důkladné a rozsáhlé vzdělání, jaké se mohlo tehdy dosáhnout ve velikých brazilských městech. Již jako bohatý farmář nemusel svému synovi nic odpírat. Benito měl nevšední vlohy, byl chytrý, chápavý a vlastnosti jeho srdce se rovnaly darům ducha. Ve věku dvanácti let byl poslán do Pary do Beléma a tam pomocí skvělých učitelů získal vzdělání, které z něho učinilo znamenitého člověka. Nic v písemnictví, ve vědách a uměních nebylo pro něho cizí. Studoval, jako by mu jmění jeho otce nedovolovalo zahálet. Nepatřil k lidem, kteří se domnívají, že bohatství vylučuje práci, ale k těm mohutným duchům, různým a činným, kteří vědí, že se nikdo nemá vymykat z tohoto přirozeného závazku, chce-li si zasloužit jméno muže!

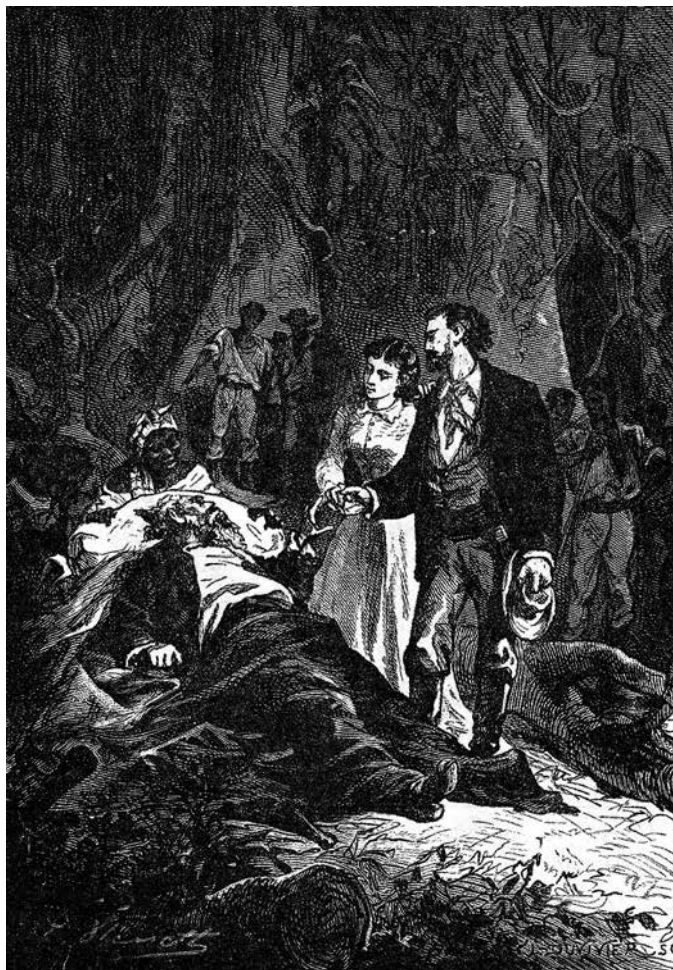
*) Hlavní město provincie Para

V prvních rocích pobytu v Belému se Benito Garral seznámil s Manuelem Valdezem. Tento mladík, syn obchodníka z Pary, studoval ve stejné škole jako Benito Garral. Podobnost jejich povah i vkusu je brzy spojila důvěrným přátelstvím, stali se nerozlučnými přáteli.

Manuel Valdez, jenž se narodil roku 1832, byl o rok starší než Benito Garral. Měl pouze matku a ta žila ze skromného jmění, které jí zanechal manžel. Když ukončil svá základní studia, věnoval se Manuel Valdez studiu lékařství. Tato vznešená věda ho velice zajímala a umínil si věnovat se vojenským službám, které ho velice lákaly.

V době, když jsme ho potkali s jeho přítelem Benitem Garralem, dosáhl již Manuel Valdez prvního stupně důstojnictví a přišel na dovolenou na několik měsíců do fazendy, v níž trávil své prázdniny. Tohoto mladíka, krásného obličejem, ušlechtilého výrazu, jistě vrozené hrdosti, která mu velmi dobře slušela, pokládali Joam a Jaquita Garralovi za druhého syna ve svém domě. Činila-li jej však tato hodnost Benitovým bratrem, zdálo se mu toto označení méně vhodné u Minhy a zanedlouho jej měl také k dívce upoutat mnohem užší svazek, než jaký pojí bratra a sestru.

V létě roku 1852 – čtyři měsíce před začátkem našeho vyprávění – měl Joam Garral čtyřicet osm roků. Prudkému podnebí, které tak rychle stravovalo, dovedl svou střidmostí, zdrženlivostí, spořádaností života a stálou prací vzdorovat tam, kde jiní předčasně stárli. Jeho krátce přistřižené vlasy i vousy byly již prošedivělé a dodávaly mu vzezření ctnostného člověka. Poctivost, která se stala u brazilských obchodníků a farmářů příslovečná, čišela z každého rysu jeho tváře, jejíž otevřenost prozrazovala výborný charakter. Byl mírné povahy a každé vnitřní hnutí dovedl ovládnout svou vůlí. Jeho přímý pohled jevil tělesnou sílu, na kterou nikdy nespoléhal marně, pokud se jednalo o důkaz osobní statečnosti.

... vzal ruku plačící Jaquity...